

З приводу критичної статті О. Д. Білика, В. П. Макридіна, Є. Ю. Мигагової, Б. П. Стерліна та Р. П. Сухорського «До стратиграфії юрських відкладів Східної України» *

В цій статті подані критичні зауваження на мою роботу «Новітня стратиграфічна шкала юрських відкладів окраїн Донбасу і Дніпровсько-Донецької западини і можливості зіставлення її з західноєвропейським стандартом» (Геологічний журнал АН УРСР, т. 22, в. 4, 1962, доповідь підготовлена для I Міжнародного колоквіуму по юрській системі, Люксембург, 1962). В ній можна відмітити дві групи претензій. По-перше, висловлюється нездоволення тим, що я не відмічаю пріоритету авторів критичної статті (главним чином Б. П. Стерліна) в деяких питаннях вивчення юрських відкладів північно-західних окраїн Донбасу та Дніпровсько-Донецької западини. По-друге, рецензенти намагаються заперечувати цілий ряд нових даних і висновків, що містяться в зазначеній вище моїй статті (доповіді).

До першої групи належать претензії щодо пріоритету в установленні таких питань: 1) стратиграфічна самостійність лінгулових та естерієвих верств; 2) морський генезис бурханівських пісків; 3) середньоюрський вік підошви юрських відкладів Дніпровсько-Донецької западини на захід від м. Красноград; 4) наявність континентальних аналогів титонського ярусу та ін.

Спочатку автори зазначають, що в останній своїй статті я нібито вперше визнав усі ці «позначення», але вони незадоволені тим, що я не послався на їхні роботи (Білик О. Д. та ін.—1960; Макридин В. П.—1951; Стерлін Б. П., Мигагова Є. Ю.—1957; Стерлін Б. П.—1953, 1961; Труди Всеосоюзної наради...—1956), де, за їх твердженням, були вперше висунуті і обґрутовані всі ці положення. Здебільшого все це другорядні питання у вивчені юрських відкладів Східної України, і на них можна було б не зупинятись, але в зв'язку з категоричною їх постановкою, а також з тим, що вони вже і раніше ставились в такій формі (Стерлін Б. П.—1957), без відповіді їх залишити не можна. Могло б скластися враження, що дійсно я вчинив несправедливе нехтування або привласнення відкритий Б. П. Стерліна.

Перш за все, про лінгулові та естерієві верстви. Вперше вони були виділені в 1942 р. Л. Ф. Лунгерграузеном, що називає їх верствами з естеріями та посидоніями. Пізніше, в 1951 р. (І. М. Ямниченко, О. К. Каптаренко-Черноусова, Т. О. Ткаченко), було уточнено палеонтологічну характеристику, надано сучасну назву і встановлено велике поширення їх за межами відкритої частини північно-західних окраїн Донбасу. В останній з названих робіт з цього питання, зокрема, сказано: «Верстви з естеріями і лінгулами за всіма ознаками цілком аналогічні таким же глинам з естеріями і лінгулами, що залягають в межах північно-західних окраїн Донбасу в нижніх верstвах тоару, тому ці верстви ми вважаємо можливими паралелізувати» (ст. 17). Слід нагадати, що Б. П. Стерлін почав працювати на Україні з 1951 р., а вперше надрукував про лінгулові та естерієві верстви в 1953 р. Крім того, він не розібрався в стратиграфічному положенні цих верств і до цього часу твердить, що вони відповідають майже повністю всьому тоарському ярусу, тоді ж як ще Л. Ф. Лунгерграузен (1942) грунтovно установив залягання їх в підошві його кожулинської світи (нижній аален — тоар). Мною за останній час (1962 р.) встановлено залягання цих верств навіть нижче підошви тоарського ярусу (нижче зони *Hildoseras serpentinum*), і на цій підставі віднесено їх до середнього і частково, можливо, до нижнього лейясу.

Після сказаного варто звернути увагу на те, що не Л. Ф. Лунгерграузен або я пред'являємо претензію Б. П. Стерліну на пріоритет у виділенні та обґрутуванні лінгулових та естерієвих верств, а, навпаки, він пред'являє нам ці претензії. Ситуація склалась, як бачимо, більш ніж цікава.

Питання про морське походження пісків бурханівської світи (верхній аален), відверто кажучи, не заслуговує того, щоб за нього «списи ламати» і завантажувати ним геологічну літературу. Тим більше, що континентальне їх походження приймалось лише для обмежених ділянок північно-західних окраїн Донбасу (Л. Ф. Лунгерграузен, 1942 р., І. М. Ямниченко, 1954 р., 1958 р., 1959 р.). Вважалося, що в інших місцях ці відклади мають морське походження. Тому я не думаю, що зробив велику помилку, коли в своїй доповіді, приготовленій для Міжнародного колоквіуму, не відвів місця співставленню того, як близкуче ця «проблема» була вирішена Б. П. Стерліним і його співавторами (Білик О. Д. та ін., 1960 р.; Канський Н. Є. та ін., 1956 р.; Стерлін Б. П., 1953 р.).

Питання про вік континентальної товщі порід, що залягають в підошві юрських відкладів Дніпровсько-Донецької западини, вперше було висвітлено в 1954 р. («Геологічна будова і нафтогазоносність Дніпровсько-Донецької западини і північно-західних окраїн Донбасу, 1954 р.»). Вважалося, що на схід від м. Полтави в підошві товщі залягають виключно нижньоюрські відклади. Західніше від цього пункта вони спочатку заміщаються нижньобайоскими, а потім — верхньобайоскими утвореннями. Це явище пов'язане з послідовним, хоч і не рівномірним, розвитком морської трансгресії

* Геологічний журнал, т. XXIII, в. 5, 1963 р.

та з міграцією морських і континентальних фаций в північно-західному напрямку, починаючи з лейясу і до кінця середньої юри. Пізнішими даними глибокого буріння ця точка зору була в основних рисах підтверджена і в ряді праць («Атлас літолого-палеографічних карт Російської платформи», ч. II, 1961; «Атлас палеогеографічних карт Української і Молдавської РСР» — 1960; Ямниченко І. М., 1959) проводилось лише уточнення контурів поширення морських та континентальних фаций.

Іншої думки в цьому питанні дотримуються автори критичної статті. Вони не помітили зазначені вище закономірності (міграція фаций в північно-західному напрямку вздовж осі западини і залежності цього процесу від обрисів основних структурних елементів — Дніпровсько-Донецької западини, Українського щита і т. д.). Б. П. Стерлін і Є. Ю. Мигачова (1957 р.), визначивши десь в западині (де саме — точно вони не вказують, очевидно, десь в прибортовій частині її) рослинні рештки, що виявилися середньоюрськими, почали заперечувати наявність нижньоюрських відкладів західніше м. Красноград. Але такий висновок може бути справедливим лише для прибортових частин западини, де, дійсно, ці відклади відсутні. В основі ж частині її нижньоюрські, нівіт морські відклади заходять західніше Краснограда.

Нарешті, останнє «положення» — відносно наявності континентальних відкладів титонського ярусу в Дніпровсько-Донецькій западині. Претензії на пріоритет в цьому питанні будь-кого з авторів критичної статті не мають ніяких підстав.

В Дніпровсько-Донецькій западині ці відклади хоч і були відомі вже давно, проте вік їх трактувався по-різному, і думки щодо цього питання базувалися тільки на припущеннях. Перші палеонтологічні докази того, що верхня частина цих відкладів відноситься до нижньої крейди, а нижня — до верхів юри, належать Г. М. Захарченку (1951 р.). Стратиграфічні висновки цього дослідника основані були на визначені спор і пилку С. Н. Наумовою. Пізніші висловлення В. П. Макридіна (1951 р.) з цього питання основані були цілком на даних Г. М. Захарченка. На відміну від останнього, В. П. Макридін лише умовно паралелізував нижню частину континентальної товщі з волзькими ярусами.

Як видно з цього короткого огляду, автори критичної статті глибоко помиляються, коли твердять, що вони вперше поставили і обґрунтували всі ці «положення». Все це зроблено раніше від них іншими авторами.

Друга частина претензій авторів критичної статті, як зазначалось вище, полягає в запереченні нових даних і висновків, що містяться в моїй роботі. Навіть заголовок статті — «Новітня» — вони поставили в лапки. Автори, очевидно, не враховують того, що в наукових питаннях найбільшу вагу мають не погрозливі випади, а аргументи.

Перш за все, вони не задоволені тим, що я новорайську світу відношу до верхнього тріасу, покладаючись в цьому питанні немов би цілком на Ф. А. Станіславського, який, за їх твердженням, робить багато помилок. В цьому відношенні я цілком згоден з Ф. А. Станіславським (1961 р.) і глибоко переконаний, що помиляються автори критичної статті, але на цьому я не буду зупинятись, бо Ф. А. Станіславський сам дастъ необхідні пояснення на сторінках «Геологічного журнала». Хочеться лише підкреслити, що справа не лише в даних Ф. А. Станіславського, а також в суперечливості висновків самого В. Д. Пригади і цілої серії помилок, які виникли вже пізніше. Уважне вивчення матеріалів глибокого буріння зараз показує, що новорайська світа стратиграфічно відповідає верхам протопівської світи. Виділяється вона там, де верхи протопівської світи складаються виключно з сіроколірних річкових, озерних та болотних відкладів, тобто новорайська світа є лише специфічною фасією верхньої частини протопівської світи.

Далі автори критичної статті рішуче заперечують проти віднесення амодискусових, естерієвих та лінгулових верств до середнього та нижнього лейясу. Доказом цього, на їхню думку, є наявність в лінгулових верстах *Lingula longo-viciensis* Terg., що відома в нижньому та середньому тоарі Західної Європи, а також цілого ряду пелеципод, описаних з околиць с. Красний Оскол (Г. Ю. Юнгерман, 1957 р.) і поширені в тоарських, ааленських (іноді й байоських) відкладах Західної Європи та Північного Кавказу. Про це ж, на їхну думку, свідчить наявність в нижній частині лінгулових верств *Coeloceras* sp., а у верхах естерієвих — *Hammatooceras* sp.

На жаль, автори мовчки обходять аргументацію, що наводилась в моїй роботі на доказ середньо- та нижньоюрського віку цих верств. Суть цієї аргументації полягає в тому, що дані верстви лежать стратиграфічно нижче підошви тоарського ярусу (нижче зони *Hildoceras serpentinum*) і містять в собі нижньоюрську форму *Pagypophillum peregrinum* L. et H.

Що ж до аргументації авторів критичної статті на користь тоарського віку цих верств, то її не можна визнати достатньою. В своєму розпорядженні вони мали переважно дуже консервативні в часі форми (*Lingula*, *Nucula*, *Gresslia*, *Mytiloides*, *Plestoscyprina*, *Pleurotyma*), а оперують ними як керівними видами. Як відомо, рід *Lingula* відноситься до найбільш характерної (класичної) консервативної групи морських організмів, що існує, принаймні, з нижнього силуру до теперішнього часу, а в більш широкому розумінні — навіть з кембрію. Ясно, що коли консервативний рід, то консервативні і складові його частини — види. Саме тому той факт, що в Західній Європі *Lingula longo-viciensis* Terg. відома поки що лише в нижньому та середньому тоарі, ще нічого не означає. В інших районах ця виключно консервативна форма може виявитись як в більш давніх, так і більш молодих осадках. Так, в Донбасі вона зустрінuta значно

нижче підошви тоарського ярусу (зони *Hildoceras serpentinum*), в осадках, що можуть відноситись до середнього або верхів нижнього лейясу. Ненадійними з тієї ж причини є посилання і на списки пелеціпод, описаних Г. Ю. Юнгерман (1957 р.), що представлени формами широкого стратиграфічного діапазону і відомі в середньому і нижньому лейясі, а деякі — навіть в триасі. Таких форм серед описаних Г. Ю. Юнгерман налічується 8, і лише 5 таких, що не відомі нижче тоарського ярусу, але заходять в середню юру. Треба мати на увазі, що дані форми описані на підставі вивчення подіноких внутрішніх ядер, часом деформованих, на яких залишилось дуже мало морфологічних ознак, в зв'язку з чим віднесення їх до певного виду нерідко є проблематичним. Цим не ставиться під сумнів робота Г. Ю. Юнгерман, яка зробила все, що від неї залежало, але при стратиграфічних висновках не можна не враховувати того, що цей дослідник мав справу з таким незадовільним викопним матеріалом. Треба зазначати, що ці тонкостінні форми описані в Західній Європі і у нас на Кавказі на такому ж матеріалі, тому можна не сумніватися, що тут ми маємо справу з «широкими» видами, а зіставлення донецьких з кавказькими або західноєвропейськими не може бути достатньо точним.

Coeloceras sp., на якого посилаються автори, виявлений не в лінголових, а в естерієвих верствах, але це не суперечить нашим висновкам, бо рід *Coeloceras* поширений в пінзбахському та тоарському ярусах. Що ж до *Hammatooceras sp.*, то це вже якось помилка, бо представники цього роду нижче зони *Hildoceras serpentinum* до цього часу не були відомі.

Отже, в моїй роботі (1962 р.) наводяться абсолютно беззаперечні докази того, що естерієві, лінголові та амодискусові верстви лежать нижче підошви тоарського ярусу (зони *Hildoceras serpentinum*), а тому вік їх дотоарський (середньо- та частково нижньолейясовий). Здавалося б, ну що може бути ще більш простим, ясним і переконливим, ніж цей доказ, який легко перевірити у відслоненнях. Причому в свій час це було показано авторам критичної статті (Б. П. Стерліну, Є. Ю. Мигачовій і В. П. Макридину) в опорних розрізах (Б. Протопівська біля м. Ізюма) і в розрізі глибокої свердловини під час науково-геологічної екскурсії в 1959 р. Але цього для них виявилося недосить. Спираючись на ненадійні списки фауни і ігноруючи керівні групи (амоніти), вони намагаються будь-що обстоювати свої помилкові погляди. Вони твердять, що лінголові верстви відповідають нижньому та середньому, а естерієві — верхньому тоару. Всю ж товщу, що залягає вище і складається з чотирьох пачок глин і трьох залязистих пісковиків (нижні острокодові верстви, за Б. П. Стерліним) аж до підошви першого залязистого (шамозитового) пісковика відносять до аалену. Така точка зору є кроком назад навіть в порівнянні з О. О. Борисяком (1905 р., 1908 р., 1916 р., 1917 р.), який всю цю товщу відносив до лейясу. Л. Ф. Лунгерсгаузен (1942 р.) підтвердив верхньолейясовий вік її, знайшовши у підошві верхнього (шамозитового) пісковика *Pseudogrammoceras fallaciosum* і численних тоарських амонітів нижче, в цій же товщі. Я в 1962 р. в шамозитовому пісковику виявив *Lytoceras cf. jurense*, *Hammatooceras insigne*, *H. semilunatum* та ін. тоарські амоніти. Таким чином, уявлення авторів про вік естерієвих, лінголових та амодискусових верств суперечить не тільки нашим, а також даним О. О. Борисяка (1905 р., 1917 р.), О. Д. Архангельського з співавторами (1924 р.), Л. Ф. Лунгерсгаузена (1942 р.) та інших дослідників. Воно не тільки не вирішує жодного питання, а, навпаки, вносить плутанину в стратиграфію юрських відкладів Дніпрогре́ско-Донецької западини та окраїн Донбасу.

Питання про наявність верхнього аалену тісно пов'язане з встановленням границі між тоарським та ааленським ярусами і визначенням віку важливого опорного горизонту — шамозитового пісковика (верхнього залязистого пісковика тоарської товщі). Автори критичної статті заперечують наявність верхнього аалену на тій підставі, що виділення його немовби ґрунтуються на визначенні Л. Ф. Лунгерсгаузеном амоніта *Ludwigia cf. murchisonae*, від якого він пізніше відмовився. По-перше, треба зазнати, що цей амоніт пізніше визначив і я у верхній частині розрізу свердловин № 12, що була закладена в 35 км на схід від м. Лозової Геологічним управлінням УРСР. Але справа полягає не тільки у визначенні цього амоніта, а також у правильному зіставленні опорних розрізів північно-західних окраїн Донбасу з розрізами свердловин в прив'язці до розрізів зон *Leioceras opalinum*, *Hammatooceras insigne*, *Pseudogrammoceras fallaciosum* і т. д.

Особливо велике значення має визначення фауни і віку шамозитового пісковика. Верхня частина його відноситься до нижнього аалену, а середня і нижня — до верхів тоарського ярусу. *Leioceras opalinum*, описаний О. О. Борисяком (1908 р.), походить також з верхньої частини першого (шамозитового) пісковика. Перекривається цей пісковик завжди пачкою глин і алевролітів (8—20 м), а ще вище — бурханівським пісковиком (8—22 м), що відносяться до ааленського ярусу. На жаль, автори критичної статті помилково визначають амоніт *Leioceras opalinum* як *Witchellia kamenka*, а інших амонітів чомусь тут не знайшли. Не змогли вони провести також правильне зіставлення опорних розрізів з розрізами свердловин. В результаті всього цього вони шамозитовий пісковик відносять до нижнього байосу, але це суперечить твердо встановленому факту, що нижня та середня частини цього пісковика відносяться до тоарського ярусу. Не допоможуть тут і посилання на те, що Г. Я. Кримгольц цей *Leioceras opalinum* визначив як *Witchellia sp.*, по одному зразку можна зробити помилкове визначення, особливо якщо певним чином зорієнтувати палеонтолога.

Отже, не можна погодитися з тим, що верхнього аалену немає на окраїнах Донбасу і в прилеглих частинах Дніпровсько-Донецької западини. Так само неможливо погодитися з визначенням *Leioceras opalinum*, якого монографічно описав О. О. Борисяк (1908 р.) як *Witchellia kamanka*. Це заважає авторам правильно зіставити опорні розрізи з розрізами свердловин і вони в свердловинах відносять ааленські відклади до нижнього байосу, тоарські — до аалену, дотоарські (середній та нижній лейяс) — до тоарського ярусу, а верхньотріасові (ретські) — до нижнього та середнього лейясу. Ці уявлення вони з великою настирливістю, що заслуговує кращого застосування, впроваджують в практику виробничих організацій.

Автори критичної статті категорично виступають проти виділення мною в Дніпровсько-Донецькій западині нижнього кімериджу, розділеного на три зони (*Rasenia stephanoides*, *R. mniövnikensis* та *Progeronia kurmanni*), а також проти виділення зони *Exogyra virgula* у верхах цього ярусу. Все це вони вважають необґрутованим і свої заперечення намагаються підкріпити тим, що *Rasenia stephanoides* та *R. mniövnikensis* на російській платформі нібіто зустрічаються разом з верхньооксфордськими *Cardioceras alternans* (Вісч) та *C. bauhini* (Орр.). Для підтвердження цього вони посилаються на роботи С. М. Нікітіна (1881 р.), М. Т. Сазонова (1957 р.) і Труди Всесоюзної наради (1956 р.). Треба зазначити, що з цього питання існує дуже велика література, на розгляді якої тут немає можливості зупинитися. Зазначу лише, що в кінці минулого століття С. М. Нікітін і О. П. Павлов спочатку дійсно відносили так звані «альтернові верстви», у верхах яких знаходяться наш амоніти, до оксфордського ярусу, але пізніше спочатку О. П. Павловим, а потім і іншими дослідниками було встановлено, що верхня частина цих верств не містить типових амонітів *Cardioceras alternans* і відноситься до нижнього кімериджу.

Таким чином, заперечення авторів застаріли майже на 80 років. В науці це вже давно пройдений етап. Не випадково ж ці два амоніти вважаються керівними зональними формами нижнього кімериджу в уніфікованій схемі Російської платформи (Рішення Всесоюзної наради..., 1955 та 1962 рр.).

Амоніт *Ammonia kurmanni*, за твердженням авторів, відноситься до верхнього кімериджу. Такий висновок робиться на тій підставі, що стратиграфічне значення його було неясне і авторам, що описали цей амоніт (Іловайський Д. І. та Флоренський К. М., 1941 р.), а в «Основах палеонтології» (1958 р.) він вказується для кімериджу в цілому. Перелічені аргументи явно хибні. По-перше, авторам цього виду було прекрасно відомо, що породи з *Ammonia kurmanni* залягають нижче верхньоімериджських верств з *Aulacostephanus pseudomutabilis*. Пізніше було більш грунтовно установлено, що амоніт *Ammonia kurmanni* відноситься до нижнього кімериджу. Так, наприклад, в Атласі керівних форм верхньої юри (1949 р.) ця форма вказується для нижнього кімериджу, а в роботі М. Т. Сазонова (1961 р.), що вміщена в «Трудах», на які посилаються автори, можна знайти з цього приводу таке: «Кімериджський ярус ділиться на два під'яруси — нижній і верхній. Нижній під'ярус — верстви з *Desmostrophinctes mniövnikensis* Nik., *Zonovia uralensis* Ogb., *Amoebooceras Kitchini* Salif., *Ammonia kurmanni* Illov., *Novaiskiceras stephanoides* (Orrel.)» (ст. 36). Таким чином, тут, як бачимо, знову всі наші три амоніти приводяться як характерні керівні форми нижнього кімериджу.

Що ж до зони *Exogyra virgula*, то, дійсно, ця форма зрідка заходить нижче, в зону *Aulanostephanus pseudomutabilis* і підімається вище — в нижньоволзький ярус. Виділяючи цю зону, я передбачав тимчасовий її характер. В дальнішому, коли в ній будуть знайдені рештки амонітів, її можна буде переіменувати і уточнити границі між відповідними зонами. Так було зроблено в свій час і при виробленні уніфікованої схеми стратиграфії Російської платформи. Але, недивлячись на те, що запропонована мною схема зонального розчленування кімериджу потребує дальнішого уточнення, вона вже і в попередньому вигляді принесе велику користь. Беззаперечні заперечення цієї схеми авторами критичної статті і віднесення відповідних осадків до верхнього кімериджу, або до оксфорду можуть взвищати лише здивування.

Вслід за цим автори зазначають, що коли усунуті з моєї схеми всі ті «помилки» і «неточності», які розглянуті вище, то вона не буде відрізнятись від уніфікованої схеми (Рішення Всесоюзної наради... 1955 і 1962 р.), яка є результатом спільнотої праці великого колективу радянських геологів. З останнім я можу погодитись, але я не згоден, що це помилки та неточності і що їх треба усувати. Авторам краше було б потурбуватись про усунення своїх помилок. Визнання того, що уніфікована схема є результатом роботи великого колективу радянських геологів, можна лише вітати, бо до цього часу в численних своїх статтях і виступах на нарадах, конференціях і т. д. згадані автори тільки те є робили, що заявляли про свій пріоритет, про «виведення помилок» інших дослідників, про розроблення ними «принципово нових» схем стратиграфії і палеогеографії і що ці «нові дані» лягли в основу уніфікованих схем і т. д. В цьому питанні автори, очевидно, дотримуються такого погляду, що коли безперервно поширювати таку крикливу пропаганду, то в решті решт до неї звикнуть і почнуть вірити в їх сумнівні претензії. А краше було б викласти свої думки без тенденційних оцінок інших дослідників, щоб геологи перевірили їх на практиці і зробили об'єктивний висновок, хто правий, а хто помилується.

Зробивши правильний висновок про те, що уніфікована схема є результатом роботи багатьох радянських геологів, автори критичної статті роблять все ж виняток

для верхнього кімериджу (для Б. П. Стерліна). Пріоритет тут, як вони гордо заявляють, «належить, проте, не І. М. Ямніченку». По-перше, я ніколи не претендував на цей пріоритет. По-друге, якщо мова вже зайдла про це, то можу дати об'єктивні пояснення і цій черговій претензії. Я відомо, верхній кімеридж в Дніпровсько-Донецькій западині встановила В. М. Преображенська. Спочатку Б. П. Стерлін рішуче заперечував проти цього, але пізніше, визнавши десь із кернів глибокої свердловини *Aulacostephanus* sp. та *Exogyra virgula* (дуже замало для серйозних висновків), він нарешті «установив» тут верхній кімеридж. Потім він одним розчерком пера анулював нижньокімериджські відклади і «воздвиг» на всій Російській платформі грандіозну нижньокімериджську перерву. Зараз виясняється, що підтвердилося лише велике поширення в Дніпровсько-Донецькій западині морських відкладів верхнього кімериджу. Отже, в роботі, якою так пишаються автори критичної статті, все, що є позитивного, — належить В. М. Преображенській, все помилкове — Б. П. Стерліну.

Я не прибічник зрівняльки, знеосібки в науці. Интереси наукової істини, як мені здається, вимагають того, щоб кожному досліднику було віддане належне і щоб правильні ідеї, висновки, побудови восторжествували. Але треба рішуче виступати проти неправильних претензій на пріоритет і проти тих, хто будь-що відстоює свої помилкові твердження і методом галаєвої пропаганди намагається свої помилкові уявлення нав'язати іншим і впровадити їх в геологічну науку і практику.

На закінчення автори так, немов би між іншим, зазначають, що мої теоретичні міркування про можливості зіставлення наших стратиграфічних схем з західноєвропейським стандартом «не містять нічого оригінального і не потребують спеціального розгляду». У відповідь на це мушу запевнити, що, висуваючи ці питання, я зовсім не думав оригінальничати. Взагалі для науки і практики, як мені здається, не завжди важливим є оригінальне. Так, наприклад, уявлення про наявність грандіозних перерв на всій Російській платформі в нижньому кімериджі або верхньому аалені є оригінальними і разючими за сміливістю і розмахом, але вони не мають ніякого значення, бо не відповідають істині, суперечать фактам. А ось питання про можливості зіставлення відкладів з стратотипами не оригінальне, але важливе і актуальне для науки і практики. Справа в тому, що за останній час як у нас, так і за кордоном серед палеонтологів почала поширюватись думка про неможливість таких зіставлень. Деякі дослідники доходять до обвинувачення тих геологів, що роблять такі зіставлення, в примітивності, схематизмі, метафізичності і т. д. і закликають обмежуватись виробленням місцевих схем або обирати свої власні стратотипи. Цю тенденцію в стратиграфії я вважаю небезпечною, бо вона обмежує практичне використання загальногеологічних законів. Тому в своїй роботі я хотів звернути увагу дослідників на це питання, щоб воно було своєчасно продумано, проаналізовано і щоб з цього приводу у геологів виробилася правильна точка зору.

Інститут геологічних
наук АН УРСР

Стаття надійшла
19.XI 1963 р.

Ф. А. Станіславський

До питання про розмежування тріасових та юрських відкладів Донецького басейну

Це питання є дуже складним і на протязі довгого часу не могло бути задовільно розв'язаним, тому що сам рівень знань накладав обмеження та й фактичний матеріал був недостатнім. Лише за останнє десятиріччя, в зв'язку з розширенням бурових робіт та детальним повторним вивченням відслонень, кількість фактичних матеріалів не зврівнянно зросла. Це стосується як самих товщ порід, так і зібраних з них палеонтологічних матеріалів. Оскільки нижче морських лейясових відкладів залягають континентальні породи, які частково завжди вважались юрськими, багато уваги було присвячено вивченю рослин з цих товщ. Саме у вивченні викопної флори за цей час зроблено значний крок уперед, хоч матеріали, які стосуються більш ніж до 100 видів рослин, ще не опубліковані. Автор статті протягом 13 років займався згаданими питаннями. З 1953 р. на цю ж тему було опубліковано більше десятка статей Є. Є. Мигачової та Б. П. Стерліна. В статтях цих авторів приведені фактичні дані та зроблені висновки, яких ми не поділяємо, бо вважаємо їх слабкими й поверховими. Власне не виникало потреби писати про це на сторінках наукової преси, бо слабкі й невірні уявлення та палеоботанічні дані, які приведені для світі без точнішої прив'язки та з погрішностями в цитуванні рослин, говорили самі за себе. Однак згадані дослідники в співавторстві з рядом інших, які цими питаннями не займались, вже з 1960 р. почали виступати в геологічній пресі з розкриттям начебто наших помилок, допускаючи при цьому перекручення.

Подібна критика має місце на сторінках «Праць Всесоюзної наради по уточненню уніфікованої схеми стратиграфії мезозойських відкладів Російської платформи (1960, 1961 рр.)». В свій час ми не вважали за потрібне відповідати на неї, бо вона, знову ж

АКАДЕМІЯ НАУК
УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ВІДДІЛ НАУК
ПРО ЗЕМЛЮ ТА КОСМОС

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ
ГЕОЛОГІЇ І ОХОРОНИ
НАДР ПРИ РАДІ
МИНІСТРІВ УРСР

ГЕОЛОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

Том XXIV, вип. 2

37337

Библиотека Отделения
Геолого-Географических Наук
Академии Наук СССР

ВИДАВНИЦТВО «НАУКОВА ДУМКА»
КИЇВ — 1964